

ΘΕΜΑ: Αντιρρησίες Συνείδησης

1. Στο σημείωμα που επισυνάπτεται σχολιάζονται τα βασικά ζητήματα που θέτει το “Ευρωπαϊκό Γραφείο για την Αντίρρηση Συνείδησης”.
2. Οι επισημάνσεις που γίνονται στο σημείο 2 θα μπορούσαν να εξετασθούν στη συζήτηση ενώπιον της Ολομέλειας της Βουλής για την συμπλήρωση ή τροποποίηση των σχετικών διατάξεων.
3. Επειδή επίκειται η συζήτηση του νομοσχεδίου στην Ολομέλεια, χρήσιμο θα ήταν το σημείωμα να τεθεί έγκαιρα υπόψη του Υπουργού Εθνικής Άμυνας.

Αθήνα, 2 Ιουνίου 1997

ΘΕΜΑ : Αντιρρησίες Συνείδησης

1. Το “Ευρωπαϊκό Γραφείο για την Αντίρρηση Συνείδησης” διατυπώνει στο υπόμνημα της 22ας Μαΐου 1997 σειρά παρατηρήσεων για το στρατολογικό νομοσχέδιο σχετικά με τους αντιρρησίες συνείδησης. Οι κυριότερες επισημάνσεις του είναι οι εξής:

α) Προτείνεται να προβλεφθεί η δυνατότητα, να θεωρούνται ως αντιρρησίες συνείδησης και όσοι έχουν υπηρετήσει μέρος της ένοπλης θητείας τους, αφού ενδέχεται στο μεταξύ να “εξελιχθεί” η συνείδησή τους.

β) Εκλαμβάνεται ως υπερβολική η προβλεπόμενη διάρκεια της κοινωνικής θητείας. Προτείνεται να μην υπερβαίνει την διάρκεια της κατά περίπτωση στρατιωτικής υποχρέωσης, προσαυξημένης μόνο κατά το 1/3.

γ) Προτείνεται η ρητή υπαγωγή στις ρυθμίσεις περί μειωμένης θητείας των ανυπότακτων όσων (ανυπότακτων) αντιρρησιών συνείδησης είχαν στο παρελθόν διεκδικήσει την αναγνώριση σχετικού δικαιώματος.

δ) Αμφισβητείται η ορθότητα της ρύθμισης για την εκπλήρωση της κοινωνικής θητείας σε δημόσιες υπηρεσίες εκτός των νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης και του νομού γέννησης, καταγωγής ή διαμονής του αντιρρησία.

ε) Αμφισβητείται η σκοπιμότητα της πρόβλεψης “επιτροπής ελέγχου συνείδησης”.

στ) Προτείνεται ο αντιρρησίας συνείδησης να έχει δικαίωμα επιλογής είτε καταβολής μισθού είτε εξασφάλισης στέγης και τροφής.

ζ) Προτείνεται η εξασφάλιση όμοιων συνθηκών απασχόλησης με αυτές των υπαλλήλων που καλύπτουν οργανικές θέσεις στο Δημόσιο.

η) Προτείνεται η ρητή κατοχύρωση στο Σύνταγμα του δικαιώματος στην αντίρρηση συνείδησης και η μη αναστολή της ισχύος του σε περίπτωση πολέμου.

2. Πρέπει να σημειωθούν σχετικά ιδίως τα εξής:

α) Θα μπορούσε να εξετασθεί η απάλειψη της ρύθμισης που δεν επιτρέπει να θεωρούνται αντιρρησίες συνείδησης όσοι έχουν ήδη υπηρετήσει μέρος της ένοπλης θητείας (άρθρ. 18 παρ. 4 υπό α' του νομοσχεδίου). Η ρύθμιση κατατείνει προφανώς στη διευθέτηση εκκρεμοτήτων του παρελθόντος, βρίσκεται όμως σε αντίφαση με το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης που καθιερώνει ο νόμος. Οι περιπτώσεις άλλωστε που θα καταλάμβανε θα είναι, με προσεκτική διατύπωσή της, ελάχιστες.

β) Με το νομοσχέδιο ορίζεται ότι ο χρόνος εκπλήρωσης της άοπλης θητείας ή της “πολιτικής υπηρεσίας” ισοδυναμεί με τον χρόνο της κατά περίπτωση προβλεπόμενης ένοπλης θητείας, προσαυξημένου κατά 12 και 18 μήνες αντίστοιχα. Ο χρόνος αυτός θα μπορούσε να θεωρηθεί υπερβολικός με κριτήριο την αρχή της ισότητας των πολιτών και την αρχή της αναλογικότητας, ιδίως αν δυσχεραίνει ουσιωδώς την απρόσκοπτη προσωπική, οικογενειακή και κοινωνική ζωή του ενδιαφερόμενου. Τόσο η άοπλη θητεία όσο - και ιδίως - η “πολιτική υπηρεσία” δεν συνεπάγονται πάντως κάτι τέτοιο, αν ληφθούν θετικά μέτρα για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων (π.χ. πρόβλεψη καθεστώτος αδειών). Ο χρόνος προσαύξησης, μειούμενος κατά περίπτωση αναλογικά, θα εναρμονιζόταν καλύτερα με την αρχή της ισότητας.

γ) Θα μπορούσε να εξετασθεί η υπαγωγή στις ρυθμίσεις του νομοσχεδίου όσων ανυπότακτων αντιρρησιών έχουν στο παρελθόν διεκδικήσει την αναγνώριση του σχετικού δικαιώματος για λόγους ισότητας. Με προσεκτική διατύπωση της ρύθμισης οι περιπτώσεις που υπάγονται στο πεδίο της θα είναι ελάχιστες.

δ) Ο προσδιορισμός του τόπου εκπλήρωσης της κοινωνικής θητείας πρέπει να συνδέεται αφενός με την οργάνωση του συστήματος και αφετέρου με τις συγκεκριμένες ανάγκες παροχής υπηρεσιών και τις ικανότητες των καλουμένων να υπηρετήσουν. Πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την κατανομή τους σ' όλη την Ελλάδα κι όχι αποκλειστικά στις δυσπρόσιτες παραμεθόριες περιοχές.

ε) Η “επιτροπή ελέγχου συνείδησης” (άρθρ. 20) προβλέπεται και σε άλλες νομοθεσίες (π.χ. Γαλλία), εγγυάται δε τη σοβαρότητα της δήλωσης του ενδιαφερόμενου. Η προβλεπόμενη σύνθεση της Επιτροπής - όπου μειοψηφούν τα μέλη που προέρχονται από τις Ένοπλες Δυνάμεις - διασφαλίζει αυτήν την προσδοκία.

στ) Θα μπορούσε να επανεξετασθεί η αναγνώριση, στον αντιρρησία και όχι στον φορέα που υπηρετεί, της δυνατότητας επιλογής είτε για την καταβολή μισθού είτε για την εξασφάλιση στέγης και τροφής (άρθρ. 21 παρ. 3 υπό δ'). Το σχετικό οικονομικό κόστος φαίνεται να είναι περιορισμένο.

ζ) Θα μπορούσε να εξετασθεί η προσθήκη στο άρθρο 21 παρ. 3 διάταξης που να εξασφαλίζει, σε γενικές γραμμές, όμοιες συνθήκες απασχόλησης στους υποχρέους και τους υπαλλήλους του φορέα. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα αποφευχθεί η δημιουργία απασχολουμένων "δύο ταχυτήτων".

η) Το δικαίωμα στην αντίρρηση συνείδησης προβλέπεται, τέλος, να κατοχυρωθεί προσεχώς συνταγματικά.

3. Οι άλλες επισημάνσεις που περιλαμβάνει το υπόμνημα του "Ευρωπαϊκού Γραφείου για την Αντίρρηση Συνείδησης" αφορούν την πληρέστερη προστασία του δικαιώματος, δεν θίγουν πάντως την ουσία του.

Αθήνα, 2 Ιουνίου 1997

dis.Δ16/antirrisies.doc/2.6.97/p.1-4/rp,md